

בענין מיגו כח הטענה (דף לב.)

טענה זה שהוא טוען וממילא לא מהני זה שיש לו ראיה שבנו כהן הוא דהא בטענה אינו נאמן כיון שהוא קרוב.

ולכאורה קשה דהסיבה דבעל דבר אינו נאמן בטענה א' הוא שב"ד חושב דאין אמת הוא והטעם דבטענה ב' הוא נאמן דב"ד חושב שהוא אמת (ואין צריך להיות דבר ברור שאין שום ספק עליה אלא כמו כל הדינים בנזיקין דיש סברות שיכול לומר דזה נראה לנו שהוא אמת או שקר ודאי אין שייך לידע בוודאות שום דבר אבל העולם צריך משפט יש לנו לפסוק ממה שאנו רואים ואנו סוברים שהוא אמת). ומה סברא היא לומר דכיון דיש לו מהלך בדין תורה וממילא מה שטוען בטענה א' היא עכשיו אמת רק מטעם דיכול לטוען טענה ב' הא יש לנו סברות למה מה שטוען בטענה א' אינו נאמן והיאך נתפשטו הספיקות.

ועוד קשה דאם אמרינן דמיגו משום כח הטענה היכי משכחת מיגו בטענות עדים דמצינו בהרבה מקומות בש"ס, דלכאורה זה שאמרינן בדין תורה שיש לבעל דבר זכות נאמנות מטעם כח הטענה אין יכול לומר זה בעדות דעדות הוא מטעם זכות נאמנות משום כח הטענה דהעדים הם מעידים מציאות שראו וצריך להאמינם על מה שמעידים שראו ולא רק משום כח זכות משא"כ אם מיגו ראיה ואומדנא הוא ודאי דזה מועיל בעדות משום שיש להם ראיה דמה שהם מעידים אמת הוא.

יש נידון באחרונים מה פירוש של מיגו דמצינו בהרבה מקומות בש"ס כשיש שני טענות דבעל דבר יכול לטוען טענה אחד שהוא נאמן בכך ואחד שאינו נאמן דיכול לטוען טענה שאינו נאמן ויהא נאמן דמיגו דיכול לטוען טענה ב' בפשטות הפשט הוא שהבעל דבר שטוען טענה א' אינו נאמן אבל הוא יכול לטוען שיש לו ראיה שאינו משקר דאם היה משקר היה יכול לטוען טענה מעליא דהיינו טענה ב' ויהא נאמן אלא מאי דמה שטוען בטענה א' גם כן אמת הוא.

ובקובץ שיעורים הביא צד זה והקשה עליו מגמ' בכתובות (דף כה:): הרי שבא ואמר בני זה וכהן הוא נאמן לאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה ובתוס' שם הקשו דאם כן יהא נאמן במיגו גם להתיר על נישואין דאי בעי אמר אינו בני ואז יכול להעיד בסתם שהוא כהן ולהתיר על שניהם ותירץ תוס' שעכשיו שטוען שהוא בני הוא מודה שהוא קרוב ולא מועיל לו מיגו שקרוב אין יכול להעיד והקשה ר' אלחנן דאם מיגו סתם אומדנא היא דמה שטוען אמת הוא מאי נפקא מינה אם קרוב הוא או לא הא סוף סוף יש לו אומדנא דבנו כהן הוא דאם היה רוצה לשקר היה יכול לשקר שקר מעליא דהיינו שלא לומר שזה בני והיה נאמן על שניהם.

ותירץ ר' אלחנן דמיגו אינו אומדנא דמה שטוען אמת הוא אלא שהוא דין נאמנות שיש לבעל דבר דבכח הנאמנות שיש לו לטוען טענה אחרת נאמן גם על

קסח פירותיך מיגו כח הטענה מתוקים

הגם דשיטת ר"י בתוס' בקידושין (דף מג:) דבעדים לא אמרינן מיגו לפי שאין האחד יודע מה שבדעת חברו אבל בעצם אין כאן שום חסרון של מיגו בעדות אלא יש סברא חצוני שמא ירע כיון שאינו יודע מה שטוען חברו אבל ביסודו אין זה שום חסרון ובודאי דבעד אחד אין שייך לומר כן.

ולכאורה יכולין לתרץ קושיית ר' אלחנן שהקשה מתוס' בכתובות, דכוונת תוס' דיכול להאמין במיגו אין כוונתו מיגו בעצמו דהא ודאי צריך להעיד על בנו שהוא כהן בתורת עד אלא כוונת תוס' הוא להאמין עדותו במיגו דהיינו שיש מיגו לחזק הטענה אבל סוף סוף הוא טוען בתורת עד ולא בתורת מיגו ואם כן אם קרוב הוא ודאי דפסול בקרוב פסול לעדות מחמת גזירת הכתוב ואין מועיל זה שיש לו אומדנא דהא צריך עדות ואין כאן ועוד דאם רצה לומר דעדות נאמן משום מיגו כח הטענה איך יכול לומר שזה מועיל לעדותו וכדאמרינן לעיל.

ואין לומר דסגי לזה סתם מיגו וזה היה כוונת התוס' דאם כן מה תרצו תוס' דזה חסרון משום קרוב הא אפי' אם כח הטענה הוא אם אין מעיד בתורת עד אלא בתורת מיגו מה חסרון יש בו שהוא קרוב הא קרוב אין פוסל סתם מיגו וממילא אכתי קשה קושיית התוס'.

ועוד הביא ר' אלחנן על הצד דמיגו הוא ראיה מגמ' דף לב. (בבא בתרא) ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבינתה הא שטרא אמר ליה שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא הוא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל

דהו אמר רבה מה לו לשקר אבעי אמר ליה שטרא מעליא הוא אמר ליה רב יוסף אמאי סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא.

והקשה דאם מיגו משום ראיה מאי נפקא מינה אם סוף כל סוף האי שטרא חספא בעלמא הוא למעשה יש לו ראיה דהיה לו שטרא מעליא משא"כ אם אמרינן דמיגו משום כח הטענה סוף כל סוף כוחו וזכותו הוא משטרא זייפא וממילא אינו יכול לטעון מיגו.

ולכאורה קשה דאיך שייך לפוסל את המיגו בטענה דכוחו בא משטרא זייפא הא בכל מקום דטוען מיגו (כח הטענה) כחו בא מטענת שקר דהיינו טענה דיכול לטעון ואדרבה זה כל יסוד וחידוש ונקודת של מיגו ולמה דוקא הכא זה סיבה לפוסל את המיגו.

ואפשר יכול לומר דהחילוק בין כל מיגו להאי מיגו הוא דבכל מיגו הבעל דבר אינו טוען טענת שקר אלא טוען דיכול לטעון טענת שקר אבל כאן הא סוף כל סוף הוא טוען טענת שקר והוא מתחיל בשטרא זייפא.

אבל אכתי קשה דלמעשה אם זה הוא החסרון של האי מיגו דכוחו בא מטענת שקר מאי נ"מ אם למעשה הוא טוען טענת שקר או אם רק יכול לטעון טענת שקר הא סוף כל סוף כח המיגו בא מטענת שקר וצ"ע.

ובחדושי ר' שמעון שקאפ (בבא מציעא סימן ה') הביא אופן אחר לפרש כח הטענה והוא דבעל דבר דטוען טענה א' אינו נאמן בכך אבל כיון דיכול לטעון

פירותיך

מיגו כח הטענה

מתוקים

קסט

טענה ב' ויהא נאמן זכותו וכוחו הוא על הממון והוי כמו הוא מוחזק על הממון וממילא יש דין של המוציא מחבירו עליו הראיה.

וצ"ע דטעם דיש למוחזק זכות של המוציא מחבירו עליו הראיה אינו סתם דין הוא דכיון שהוא בחזקתו על המוציא להביא ראיה אלא סברא הוא כדאיתא בגמ' (בבא קמא דף מו:) סברא הוא דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא דהיינו המחזיק טוען שזה שלי ובפועל זה בידי ואין עלי שום חסרון אם יש לך טענות אין אני צריך להתייחס אם זה עד שתביא ראיה אבל בנידון דידן אין שייך לומר סברא זו דמה שייך לומר דכיון שיש לי מהלך בפועל ולא בנאמנות אל הממון וממילא אין אני צריך להתייחס עמך עד שתביא ראיה הא ידעינן דזהו בגניבה ואין הוא המוחזק האמיתי אפי' בפועל הוא בחזקתו אבל אין זה נקודת של מוחזק

דבפועל הממון הוא בחזקתו סתם אלא סברא כדאמרינן לעיל דכיון שהוא בחזקתו ואני טוען שהוא שלי וממילא אין צריך להתייחס עמך אבל לא אם ידעינן שהחזקה באמת שקר הוא.

ועוד קשה דאפי' קודם המיגו הבעל דבר מוחזק הוא אבל הטעם דאין יכול לטוען המוציא מחבירו עליו הראיה כיון שאין זה ספק כיון שיש לתובע ראיה (בכל גוונא הראיה הוא מה שטוען על כגון במיגו פרעתי מיגו דאי בעי אמר מזוייף הראיה הוא השטר) וממילא ראשית כל מה המעלה של המיגו לעשות שהוא מוחזק הא קודם כך הוא מוחזק ושנית כמו שאין מועיל לו חזקתו בלי מיגו דאין כאן ספק כיון שיש לו ראיה (שטר) הא מאי נ"מ אחר המיגו אם כל המיגו רק לעשות הבעל דבר מוחזק ואין שום ראיה הוא הא לאחר המיגו גם כן יש לתובע ראיה וממילא אין כאן שום ספק ואיך מועיל לו חזקתו.

☆☆☆